

**PODRATÇIYA MƏXSUS OLAN QURĞU VƏ AVADANLIQLARIN
SİĞORTASI QAYDALARI**

Bakı 2017

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa və digər qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq işlənib hazırlanmışdır.

2. ANLAYIŞLAR

Bu Qaydalarda və bu Qaydalar əsasında bağlanmış Sığorta müqavilələrində aşağıdakı əsas anlayışlardan istifadə olunur:

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi;

Sığortaçı - sığorta qanunvericiliyi əsasında sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, Sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan Sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs;

Faydalanan şəxs - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxs;

Sığorta müqaviləsi - Sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı razılaşıdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin Sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşmadır;

Sığorta obyekt – Sığortalının, yaxud Sığorta olunanın qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafeyi;

Sığorta predmeti – sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafehlərinin aid olduğu əmlak;

Sığorta riski və ya risk – sığorta obyektinə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüğü öhdəlikdir;

Sığorta məbləği - sığortalanan risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddidir;

Sığorta haqqı - risklərin qəbul edilməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə

tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləğidir;

Sığortanın müddəti - sığorta risklərinin sığortalandığı müddət. Sığorta müqaviləsində başqa cür hal nəzərdə tutulmamışdırsa sığorta təminatı sığorta müqaviləsində qeyd olunmuş müddəti əhatə edir;

Sığorta ödənişi - sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyasıdır;

Azadolma məbləği - sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə tətbiq olunur;

Sığorta hadisəsi – qanunvericiliyə və ya Sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin Sığortalıya, Sığorta olunana və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal;

Sığortalanan qurğu və avadanlıqlar – xüsusiyyətləri (markası, modeli, dövlət qeydiyyat nişanı, ban və/və ya şassi nömrəsi və s.) Sığorta Şəhadətnaməsində göstərilmiş qurğu və avadanlıqlar;

Sığortaçının eksperti – Sığortaçının əməkdaşı olan və ya Sığortaçı tərəfindən ekspertizanın keçirilməsi üçün kənardan cəlb edilən müəyyən sahə üzrə mütəxəssisdir.

3. SIĞORTA SİNFİ

3.1. Bu Qaydalarla müəyyən olunan sığorta növü sinfinə görə əmlakın yanğından və digər risklərdən sığortası sinfinə aiddir.

4. SIĞORTANIN OBYEKTİ VƏ PREDMETİ

4.1. Qurğu və avadanlıqların maddi zərərdən sığortası bölməsinə müvafiq olaraq, sığorta obyektinə Sığortalının, sığorta olunanın (Faydalanan şəxsin) sığortalanan qurğu və avadanlığa sahibliyi, ondan istifadəsi və ona sərəncam verməsi ilə bağlı olan, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə zidd olmayan, əmlak mənafehləridir.

4.2. Bu Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi ilə Sığortalının, sığorta olunanın (Faydalanan şəxsin) mülkiyyətində olan və ya qanuna, digər normativ-hüquqi akta, müqaviləyə, notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnaməyə əsasən istifadə etdiyi və qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyata alınmış və dövlət texniki baxışından keçmiş, və ya Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən ticarət təşkilatlarından (mərkəzlərindən) alınmış və ya xarici dövlətdə alınaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilmiş və gömrük rəsmiləşdirilməsindən keçmiş, lakin hər iki halda sığorta müqaviləsi bağlanan

zaman daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatda alınmamış qurğu və avadanlıqlar sığortalana bilər.

4.3. Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən ticarət təşkilatlarından (mərkəzlərdən) alınmış və ya xarici dövlətdə alınaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilmiş və gömrük rəsmiləşdirilməsindən keçmiş, lakin sığorta müqaviləsi bağlanan zaman daxili işlər orqanları tərəfindən qeydiyyatda alınmamış qurğu və avadanlıqlar yalnız o şərtlə sığortalana bilər ki, sığorta müqaviləsinin bağlanması anına onun qanunla müəyyən edilmiş qeydiyyatda alınma müddəti bitməmiş olsun.

4.4. Sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş xüsusi Əlavələrdə qeyd olunması şərti ilə aşağıdakılar sığortalana bilər:

- tunnel və yeraltı qazma işləri avadanlığı
- su üzərində yerləşən platforma, barja və ya ponton üzərində işləyən avadanlıq

Hər halda xüsusi Əlavə ilə digəri şərtləşdirilməyibse suda quraşdırılmış və ya batmış avadanlığın çıxarılması və ya xilas edilməsi xərcləri sığortalanmış hesab edilə bilməz.

4.5. Aşağıdakı əmlak sığorta təminatı ilə əhatə olunmur:

- burğular, bıçaqlar, mişar ülgücləri, ön şüşələr, zəncirlər, birləşdirici kabellər, borular, birləşmə və qablaşdırma materialları;
- elevator, lift və ya konveyer kəmərləri, kanatları, batareyalar;
- yanacaqlar, soyuducu mayelər, yağlama materialları;
- yollarda istifadə olunması üçün istehsal olunmuş avtomobillər, gəmilər, təyyarələr.

5. SİĞORTA RİSKLƏRİ

5.1. Bu Qaydalara əsasən, sığorta təminatı aşağıdakılara münasibətdə verilir:

5.1.1. Yanğın, partlayış, ildırım vurması və onların nəticələrinin aradan qaldırılması, bütün təbii fəlakətlər, ağacların/daşların və digər predmetlərin dəyməsi/düşməsi, üçüncü şəxslərin qərəzli və qanuna zidd olan hərəkətləri, oğurluq, qaçırma, dələduzluq, soyğunçuluq, quldurluq və bunlarla məhdudlaşmamaq şərti ilə, hazırkı Qaydalarla istisna olunan hallardan başqa, sığortalanmış qurğu və ya avadanlığa zərər dəyməklə nəticələnən qəflətən və gözlənilmədən baş vermiş bütün hadisələr.

5.1.2. Hazırkı Qaydalara müvafiq olaraq təbii fəlakət, oğurluq, qaçırma, dələduzluq, soyğunçuluq, quldurluq riskləri aşağıda göstərilən mənalarda başa düşülməlidir:

təbii fəlakət – təbii qüvvələrin təsiri nəticəsində əmələ gələn (su basması, zəlzələ, yer sürüşməsi və s.), əhalinin normal həyat tərzini pozan, insanların və maddi dəyərlərin tələf olmasına səbəb olan, insanın qarşısını ala bilmədiyi fəvqəladə hal. **oğurluq** - özgənin əmlakını gizli olaraq talama;

qaçırma - avtonəqliyyat vasitəsini talama məqsədi olmadan qanunsuz ələ keçirmə;

dələduzluq - etibardan sui-istifadə etmə və ya aldatma yolu ilə özgənin əmlakını ələ keçirmə;

soyğunçuluq - özgənin əmlakını açıq talama;

quldurluq - özgənin əmlakını ələ keçirmə məqsədi ilə hücum məruz qalmış şəxsin həyatı və ya sağlamlığı üçün təhlükəli zorakılıqla və ya belə zorakılıq tətbiq ediləcəyi hədəsi ilə bağlı olan basqın.

üçüncü şəxslərin qərəzli və qanuna zidd olan hərəkətləri – Sığortalının (Faydalanan şəxsin, sığortalanmış qurğu və ya avadanlığı istifadə etmək hüququna malik olan şəxsin) işçilərindən, yaxın qohumlarından (əri (arvadı), uşağı, o cümlədən övladlığa götürülən uşağı, valideyni, övladlığa götürəni, qardaşı, bacısı, nəvəsi, babası, nənəsi), uzun müddət ərzində onunla yaşayan və birlikdə təsərrüfatı aparan və ya onunla müqavilə münasibətlərində olan şəxslərdən başqa hər hansı digər şəxsin etdiyi qərəzli və qanuna zidd olan hərəkətlər.

6. SİĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR VƏ (VƏ YA) SİĞORTA TƏMINATINA MƏHDUDİYYƏTLƏR

6.1. Bu Qaydalara əsasən, sığorta təminatı aşağıdakılara münasibətdə verilmir:

6.1.1. Sığortalanmış obyekt ictimai yollarda özü hərəkət edən və yaxud dayanan zaman (hər hansı nəqliyyat vasitəsi ilə daşınmasından başqa) baş vermiş hadisələr nəticəsində dəymiş zərərlər;

6.1.2. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın açarları baxımsız qaldığı halda, o cümlədən içində baxımsız qaldığı halda, onun oğurlanması və ya qaçırılması;

6.1.3. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın sığorta müqaviləsinin bağlanmasından əvvəl zədələnmiş hissə və detallarının təmir və ya digəri ilə əvəz olunması;

6.1.4. Mexaniki və ya elektrik sınıma və nasazlıq, soyuducu və digər mayelərin buzlanması, yağlama materiallarının nasazlığı, yanacaq və ya soyuducunun çatışmazlığı. Lakin bu nasazlıqların nəticəsində baş vermiş qəzanın nəticəsində yaranan zərərlər üzrə təminat verilir;

6.1.5. Köhnəlmə, korroziya, eroziya, oksidləşmə, istifadə olunmaqdan və normal atmosfer şəraitində baş verən tədrici köhnəlmə;

6.1.6. Standard yoxlama xərcləri, və ya sığortalanmış hadisələrin nəticəsində baş vermiş zərərlərdən başqa

hər hansı funksional nasazlıqların aradan götürülməsi üzrə xərclər;

6.1.7. İstehsalçı və ya tədarükçünün qanun və ya müqavilə ilə şərtləşdirilmiş öhdəlikləri;

6.1.8. Sığortalıya və ya onun nümayəndəsinə məlum olan nasazlıq və defektlərdən irəli gələn zərərlər;

6.1.9. Sığortalanmış avadanlığa zərər dəydikdən sonra lazım olan təmir işləri həyata keçirilmədən istifadə nəticəsində dəymiş zərərlər;

6.1.10. İstənilən məsulliyət və dolayı zərərlər;

6.1.11. İonlaşdırıcı radiasiya şuaları, radioaktiv elementlər, qeyri-radiasiya tərkibli nüvə yanacağı, yanmış nüvə yanacağı, partlayıcı nüvə tərkibli element və ya onun komponentlərindən ibarət təhlükəli radioaktiv, zəhərli, partlayıcı və digər maddələrin təsiri.

6.1.12. Səs və ya səsin sürətindən yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarələr və digər hava aparatları ilə bilavasitə və ya dolayı olaraq yaranan təzyiqliq dalğaları nəticəsində əmələ gəlmiş itki, məhv olma və ya digər zərərlər;

6.1.13. Sığorta təminatının əhatə ərazisindən kənar baş verən hadisələr;

6.1.14. Sığorta müddətindən əvvəl və sığorta müddəti bitdikdən sonra baş vermiş hadisələr;

6.1.15. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddətində baş vermiş, lakin səbəbi müqavilənin qüvvəyə minmə tarixindən

əvvəl yaranmış hadisələr;

6.1.16. Sığortalının, qurğu və ya avadanlığı istifadə etmək hüququna malik olan hər hansı şəxsin və ya Faydalanan şəxsin qərəzli hərəkətləri və ya adı çəkilən şəxslərin cinayət törətməsi və ya törədilməsinə cəhd etməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr;

6.1.17. Valyuta mübadiləsi kursunun fərqi;

6.1.18. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın təyinatından kənar, yaxud Sığortalının bəyan etdiyindən fərqli məqsədlər üçün istifadə olunması;

6.1.19. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığı istifadə edən şəxsin özünə qəsd etməsi və ya buna cəhd göstərməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr;

6.1.20. Müharibə (elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, hərbi əməliyyatlar, təcavüz, istila, işğal, düşmənçilik aktları, xarici düşmənlərin aksiyaları, üsyan, qiyam, tətill, inqilab, ictimai ixtişaşlar, xalq hərəkatı, çevriliş, silahlı yolla hakimiyyətin qəsb edilməsi, terrorizm, sabotaj və bunların nəticələri;

6.1.21. Dövlət orqanlarının sərəncamı ilə və ya hərbi ya da mülki hakimiyyət və siyasi təşkilatlar tərəfindən siyasi tədbirlərin

görülməsi nəticəsində sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın müsadirə, rekvizisiya, həbs, məhv edilməsi və ya milliləşdirilməsi nəticəsində baş vermiş hadisələr;

6.1.22. Sığortaçı bilavasitə və ya dolayı olaraq aşağıda göstərilənlərin nəticəsində baş vermiş hadisələr üzrə heç bir məsuliyyət daşımır:

6.1.22.1. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın bazar dəyərinin təmir olunması nəticəsində aşağı düşməsi – dəyərin azalan hissəsində;

6.1.22.2. Amortizasiya, əmtəə görünüşünün itirilməsi, sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın tam və ya ayrı-ayrı hissələrinin, detallarının, qurğu və mexanizmlərinin köhnəlməsi, korroziyaya məruz qalması;

6.2. Bu Qaydaların 6.1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş istisna və məhdudiyətlər qanunvericiliyə zidd olmadığı halda tərəflərin razılığı əsasında və əlavə sığorta haqqı ödənilməsi şərti ilə sığorta təminatına daxil edilə bilər.

7. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ ONUN MÜƏYYƏN EDİLMƏ QAYDASI

7.1. Sığorta dəyərinin müəyyənləşdirilməsi zamanı tərəflər qüvvədə olan qanunvericiliyə və aşağıdakı müddəalara əsaslanmalıdırlar.

7.2. Sığorta olunacaq qurğu və ya avadanlığın sığorta dəyəri aşağıda göstərilənlərdən biri əsasında müəyyən edilir:

- sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığorta olunacaq qurğu və ya avadanlığın mövcud olan bazar qiyməti. Qurğu və ya avadanlığın bazar qiyməti rəqabət şəraitində, satıcı və alıcının qurğu və avadanlıq barədə tam məlumatı olması şərti ilə və razılaşmanın qiymətinə hər hansı fəvqəladə hadisələrin təsiri olmadıqda, həmin qurğu və ya avadanlığın satılması üçün mümkün olan qiymətdir;
- ticarət təşkilatı tərəfindən verilmiş hesab (qəbz) və/və ya alqı-satqı müqaviləsi;
- Sığortaçının eksperti tərəfindən aparılmış qiymətləndirmə.

7.3. Sığorta məbləği sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın sığorta dəyərindən artıq ola bilməz və Sığortaçı sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsi üzrə heç bir məsuliyyət daşımır və ödəniş həyata keçirmir.

7.5. Sığortalı (Sığorta olunan, Faydalanan şəxs) sığorta müddəti ərzində sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın dəyərinin artması haqqında Sığortaçıya dərhal xəbər verməlidir. Bu halda, sığorta haqqı və sığorta məbləği üzrə sığorta müqaviləsində dəyişikliklər edilir və Sığortaçıya müvafiq bildirişin daxil olması tarixindən sığorta haqqı yenidən hesablanır.

7.6. Sığortalıya (Sığorta olunana, Faydalanan şəxsə) sığorta ödənişinin verilməsi halında, müvafiq sığorta məbləği həyata keçirilmiş sığorta ödənişinin həcmində azalır. Sığorta məbləği sığorta hadisəsinin baş verməsi gündən azalmış hesab edilir, lakin sığorta müqaviləsi üzrə təminat qismən sığorta təminatı sayılır. Zədələnmiş qurğu və ya avadanlıq təmir olunduqdan sonra Sığortalı əlavə sığorta haqqı ödəyərək sığorta məbləğini bərpa edə bilər.

8. SİĞORTA HAQQI VƏ SİĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ QAYDASI

- 8.1. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta haqqı Sığortaçı tərəfindən tarif dərəcələrinə əsasən hesablanır.
- 8.2. Sığorta haqqı risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləğidir.
- 8.3. Sığorta müqaviləsi sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsindən sonra qüvvəyə minir.
- 8.4. Sığorta haqqı və ya onun hissəsi vaxtında ödənilmədikdə sığortaçı onun ödənilməsi üçün bu Qaydaların 8.5-ci maddəsinin tələbini nəzərə alaraq yazılı surətdə 15 günədək müddət müəyyən edə bilər.
- 8.5. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşıdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.

9. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN BAĞLANMASI, ONA ƏLAVƏLƏR VƏ DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ VƏ XİTAM VERİLMƏSİ QAYDASI

- 9.1. Sığorta müqaviləsi yazılı formada bağlanılır və tərəflərin imzası, hüquqi şəxs olduqda həm də möhürü ilə təsdiqlənir.
- 9.2. Sığortaçının tələb etdiyi halda sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün Sığortalı müvafiq ərizə formasını doldurur.
- 9.3. Sığorta müqaviləsinin qüvvəyə minmə və sona çatma anı sığorta şəhadətnaməsi ilə müəyyən edilir.
- 9.4. Sığortaçı Sığortalıdan sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalının müəyyən edilməsi məqsədilə əlavə sənədlərin təqdim olunmasını tələb etmək hüququna malikdir.
- 9.5. Sığorta müqaviləsi yazılı olaraq aşağıda qeyd olunan formada bağlanılır:
 - 9.5.1. Sığorta müqaviləsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi 1 (bir) illik bağlanılır.
 - 9.5.2. Sığorta müqaviləsi imzalanarkən sığortalının fəaliyyətinin xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq, sığortalı və sığortaçı bu müqavilənin müəyyən müddələrinin dəyişdirilməsi və ya istisna edilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilərlər.
 - 9.5.3. Sığorta müqaviləsinə edilən bütün dəyişiklik və əlavələr mütləq yazılı şəkildə edilir və tərəflərin imzası, hüquqi şəxs olduqda həm də möhürü ilə təsdiqlənir.
- 9.6. Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi qaydası və onun nəticələri:
 - 9.6.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilir:
 - 9.6.2. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı olmadıqda və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;
 - 9.6.3. Sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini sığorta məbləği həddində tam yerinə yetirdikdə;
 - 9.6.4. Sığortaçı və sığortalı hüquqi şəxs ləğv edildikdə.
 - 9.6.5. Sığortalı sığorta haqqını qanunvericilikdə və sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
 - 9.6.6. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda.
 - 9.6.7. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxmaqla həmin müddət üçün sığorta haqlarını ona qaytarır. Sığortalının sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi ilə bağlı tələbi sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır.
 - 9.6.8. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) qaytarır. Bu halda sığortaçı sığorta müqaviləsi üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxmaqla qaytarır.
 - 9.6.9. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta

haqqı (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılır.

9.6.10. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam vermə anınadək ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 9.6.7-ci və 9.6.8-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

9.6.11. Bu Qaydaların 9.6.1-ci bəndində göstərilən hallarda sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu barədə xəbərdar etməlidir.

9.6.12. Sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş hallarda, həmçinin tərəflərin başqa cür razılaşmasına əsasən sığorta müqaviləsinə sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilərkən, bu barədə təşəbbüskar tərəf digər tərəfə və faydalanan şəxsə ən azı 30(otuz) gün əvvəl, 3(üç) aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5(beş) iş günü əvvəl tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərməlidir.

10.TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

10.1. Sığortalı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

10.1.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçının müstəqil auditor tərəfindən təsdiqlənmiş illik balansı və fəaliyyətinin illik

yekunlarına dair maliyyə nəticələri ilə tanış olmaq;

10.1.2. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən bu Qaydalarla tanış olmaq;

10.1.3. Sığorta müqaviləsi üzrə istənilən açıqlamanı sığortaçıdan sorğu etmək;

10.1.4. Sığortaçının razılığı ilə sığorta məbləğinin və ayrı-ayrı sığorta riskləri üzrə sığorta məbləğlərinin ölçüsünə, sığorta müddətinə, sığorta haqlarının ölçüsünə dair sığorta müqaviləsinin şərtlərini dəyişdirmək. Belə dəyişikliklər sığorta müqaviləsinə əlavə sənədlə rəsmiləşdirilməlidir;

10.1.5. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermək;

10.1.6. Bu Qaydalarda, sığorta müqaviləsində, və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər hüquqlardan istifadə etmək.

10.2. Sığortalının vəzifələri aşağıdakılardır:

10.2.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı özünə məlum olan və / və ya Sığortaçının birbaşa sorğu etdiyi, Sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə məlumatları sığortaçıya vermək;

10.2.2. Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş məbləğdə və müddətlərdə sığorta haqqını ödəmək;

10.2.3. Sığortalı bildirilmiş hallarla bağlı sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra meydana çıxan bütün dəyişikliklər barədə

Sığortaçıya və ya Sığortaçının adından çıxış edən sığorta vasitəçisinə məlumat vermək;

10.2.4. Sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalının və sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisələrin səbəb olduğu zərərin həcmnin azaldılması məqsədi ilə özündən asılı olan bütün ağılabatan və zəruri tədbirləri görmək;

10.2.5. Sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını təsdiq edən, zərərin qiymətləndirilməsi və (və ya) sığorta ödənişinin həcmnin müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədləri və məlumatları sığortaçıya (və ya təyin edilmiş müstəqil ekspert, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxsə) vermək;

10.2.6. Sığortaçıya (və ya təyin edilmiş müstəqil ekspert, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxsə) sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına və/və ya zərərin qiymətləndirilməsinə imkanı yaratmaq və maneçilik törətməmək;

10.2.7. Sığortaçının ona rəsmi bildirilmiş bütün göstərişlərinə əməl etmək;

10.2.8. Bu Qaydalarda, sığorta müqaviləsində, və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər vəzifələri yerinə yetirmək;

10.3 Sığortaçı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

10.3.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalının özünə məlum olan və / və ya etdiyi, sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə sığortalıya sorğu vermək;

10.3.2. sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırması, və /və ya zərərin qiymətləndirilməsi üçün müstəqil eksperti, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxsi təyin etmək. Sığorta hadisəsinin araşdırılması və zərərin qiymətləndirilməsi üçün təyin olunan müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilirlər;

10.3.3. sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını təsdiq edən və (və ya) sığorta ödənişinin həcmnin müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədləri və məlumatları sığortalıdan, borcalandan tələb etmək;

10.3.4. Sığorta ödənişinin ödənilməsi zamanı sığorta ödənişi məbləğindən sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq;

10.3.5. Sığortalı tərəfindən bağlanan müqavilə şərtlərinə əməl edilməsini yoxlamaq;

10.3.6. Sığorta riski həddində artım baş verdikdə ona mütənasib sürətdə sığorta haqqının artırılmasını, ona xitam verilməsini və ya müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq qaydada tələb etmək.

10.3.7. Bu Qaydalarda, sığorta müqaviləsində, və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər hüquqlardan istifadə etmək.

10.4 Sığortaçının vəzifələri aşağıdakılardır:

10.4.1. Sığortalını sığorta müqaviləsinin əsaslandığı bu Qaydalarla tanış etmək;

10.4.2. Sığorta hadisəsi hesab edilə bilən, qanunvericiliyə uyğun olaraq araşdırılması və ya qeydə alınması tələb olunan hadisələr barədə səlahiyyətli dövlət orqanlarına belə hadisələrin baş verməsi faktını və / və ya səbəbini, habelə nəticələrini təsdiq edən sənədin alınması üçün yazılı sorğu vermək;

10.4.3. Sığorta hadisəsi baş verdikdə Qaydaların 11.11-cı bəndində nəzərdə tutulan bütün sənədlərin əldə olunmasından sonra 7(yeddi) iş günündən gec olmayan müddət ərzində sığorta ödənişini ödəmək;

10.4.4. Sığorta müqaviləsi ilə əlaqədar olan məlumatları sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada sığorta sirri kimi saxlamaq;

10.4.5. Bu Qaydalarda, sığorta müqaviləsində, və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər vəzifələri yerinə yetirmək.

11. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

11.1 Sığorta hadisəsi əlamətlərinə malik hadisələrin baş verməsi barədə sığortalı hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində Sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə yazılı sığorta tələbini göndərməklə, eyni zamanda qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə dərhal xəbər verməlidir.

11.2. Baş vermiş hadisənin səbəbləri və nəticələri, dəymiş zərərlərin miqdarı və xarakteri, o cümlədən hadisə ilə əlaqəli şəxslər barədə bütün məlumatları yazılı şəkildə, və müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən verilmiş hadisənin baş verməsini və dəymiş zərərin həcmi təsdiqləyən sənədləri Sığortaçıya təqdim etmək (tələb olunan sənədlərin tam siyahısı hadisə yerinə baxış keçirildikdən və Baxış aktı tərtib olunduqdan sonra Sığortaçı tərəfindən təqdim olunur);

11.3.Hadisə nəticəsində dəyə biləcək zərərin azalması və qurğu və ya avadanlığın xilas edilməsi üçün bütün mümkün və əqlabatan tədbirləri görmək. Mümkün olduğu halda Sığortaçıdan göstərişlərin verilməsini tələb etmək;

11.4.Sığortaçının nümayəndələri tərəfindən zədələnmiş qurğu və ya avadanlığa baxış keçirilməyincə onun dəyişməz halda qalmasını təmin etmək;

Sığortalı hadisə yerinin görünüşünü aşağıdakı hallarda dəyişdirə bilər: təhlükəsizliyin təmin edilməsi və ya zərərin artmaması üçün, dövlət orqanlarının tələbi ilə və ya Sığortaçı dəyişikliklərin edilməsinə razılıq verdikdə;

11.5.Zədələnmiş qurğu və ya avadanlığa baxışın keçirilməsində iştirak etmək;

11.6.Sığortaçının razılığı olmadan zədələnmiş qurğu və ya avadanlığın təmir olunması ilə bağlı işlərə başlamamaq;

Sığortalı (Faydalanan şəxs, qurğu və ya avadanlığı istifadə etmək hüququna malik olan şəxs) zədələnmiş qurğu və ya avadanlığın təmir olunması ilə bağlı işlərə aşağıdakı hallarda başlaya bilər: sürücü və sərnişinlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün və ya dövlət orqanlarının tələbi ilə;

11.7.Qurğu və ya avadanlığın məhv olması halında onu daxili işlər orqanlarından qeydiyyatdan çıxarmaq, qeydiyyat sənədlərini və orijinal açarlarının tam komplektini Sığortaçıya təhvil vermək, və əgər Sığortaçı tələb edərsə qurğu və ya avadanlığa və ya onun qalıqlarına mülkiyyət hüququnun Sığortaçıya və ya Sığortaçı tərəfindən təyin edilmiş şəxsə verilməsini təmin etmək;

11.8. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın zədələnmiş detalları Sığortaçı tərəfindən dəyişdirilərsə, zədələnmiş detallara və ya onun qalıqlarına mülkiyyət hüququnun Sığortaçıya və ya Sığortaçı tərəfindən təyin edilmiş şəxsə verilməsini təmin etmək;

11.9. Hadisə baş verdiyi andan hadisə ilə əlaqədar Sığortaçıya məlumat verənədək və, müvafiq hallarda, hadisə zamanı qurğu və ya avadanlığı istifadə edən şəxsin sərxoş olub-olmamasının müəyyən edilməsi məqsədi ilə Sığortaçı ekspertizanın keçirilməsini zəruri hesab edərsə, ekspertiza keçirilənədək spirtli içkilər, narkotik və ya toksik maddələr qəbul etməmək;

11.10. Sığortaçı tərəfindən aparılan araşdırmalar zamanı onunla əməkdaşlıq etmək, bütün zəruri məlumatları təqdim etmək, hadisə ilə bağlı məlumatların toplanılması, zədələnmiş sığorta obyektinə baxışın keçirilməsi və onun müayinə edilməsi üçün Sığortaçıya şərait yaratmaq, dəymiş zərərin miqdarının və səbəblərinin müəyyən edilməsində Sığortaçının iştirakını təmin etmək;

11.11. Hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasının müəyyən edilməsi və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi üçün Sığortalı (Faydalanan şəxs) baş vermiş hadisə haqqında Sığortaçıya yazılı ərizə verməlidir. Sığortalı (Faydalanan şəxs) ərizə ilə yanaşı sığorta müqaviləsini, qurğu və ya avadanlığın talanması və ya qaçırılması halında - orijinal açarların tam komplektini və baş vermiş hadisənin səbəblərini, xüsusiyyətlərini, dəymiş zərərin həcmi müəyyən etmək üçün zəruri olan və/və ya sığorta hadisəsi ilə əlaqədar tələb olunan bütün sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir. O cümlədən:

11.11.1. baş vermiş hadisə ilə bağlı müvafiq dövlət orqanları (hüquq-mühafizə orqanları, yanğın nəzarəti orqanları və s.) tərəfindən verilmiş sənədlər;

11.11.2.sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın qeydiyyat şəhadətnaməsi;

11.11.3. sürücülük vəsiqəsi;

11.11.4. sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın Azərbaycan Respublikasının ərazisinə müvəqqəti gətirildiyi halda, gömrük bəyannaməsi;

11.11.5. notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnamə (Hüquqi şəxs olduqda isə şirkət tərəfindən verilmiş yol vərəqəsi) və ya qurğu və avadanlıqla bağlı sahiblik, istifadə və sərəncam vermək hüququnun olmasını təsdiqləyən digər sənəd (müqavilə);

11.11.6. sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın alınmasına dair bağlanmış alqı-satqı müqaviləsi və/və ya onun dəyərini təsdiqləyən hesab (qəbz);

11.11.7. dövlət texniki baxış talonu;

11.11.8. şəxsiyyət vəsiqəsi.

12. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ QAYDASI

12.1 Sığortaçı sığorta müqaviləsi ilə təminat verilmiş hadisələr baş verdikdə, sığorta ödənişini bu Qaydaların 11.11-ci bəndinə əsasən sığortaçının tələb etdiyi sənədlərə və sığortaçının və ya onun nümayəndəsinin tərtib etdiyi sığorta aktına əsasən ödəyir.

12.2 Sığortaçı sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı bu Qaydalarında nəzərdə tutulmuş bütün sənədlərin təqdim olunduqdan sonra 7(yeddi) iş günündən gec olmayan müddət ərzində sığorta ödənişini ödəyir və ya sığorta ödənişindən imtina edilməsi barədə məktubu sığortalıya və faydalanan şəxsə göndərir. Sığortaçının sığorta ödənişini həyata keçirilməsi tarixi onun müvafiq ödəniş tapşırığındakı bank qeydinin tarixi (nağdsız ödəniş halında) və ya xəzinə məxaric orderinin tarixi sayılır. Sığortaçının sığorta ödənişini verməkdən imtina edilməsi tarixi poçt xidmətinin imtina məktubunun qəbul etdiyi tarix sayılır. İmtina məktubu sığortalının və faydalanan şəxsin sığorta müqaviləsində göstərilmiş ünvanlarına göndərilir.

12.3. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi, sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın zədələnməsi, itirilməsi və ya məhv olması anına olan bazar dəyərinin və ya dəyən zərərin məbləğinin ödənilməsi və ya qurğu və avadanlığın və ya onun bir hissəsinin bərpa və ya eyni tipli ehtiyat hissələri / qurğu və ya avadanlıq ilə əvəz edilməsi yolu ilə həyata keçirilir (köhnəlməyə görə müvafiq məbləğin və, əgər sığorta müqaviləsi ilə şərtləşdirilibsə, azadolma məbləğinin çıxılması şərti ilə).

12.4. Sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığortalanmış qurğu və ya avadanlığa dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsi üzrə Sığortaçının öhdəliyi aşağıda göstərilən həddlərdən artıq ola bilməz:

a) Sığorta obyektinin tam məhv olması və ya itirilməsi halında – Sığorta ödənişinin məbləği hadisə zamanı sığorta obyektinin bazar dəyərinin 75 və daha çox faizini təşkil etdiyi halda sığorta obyektini tam məhv olmuş hesab olunur.

b) Sığorta obyektinin zədələnməsi halında (qismən zərərin dəyməsi halında) – sığorta obyektinin sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətinə gətirilməsi üçün tələb olunan xərclərdən.

c) Hər halda bu bəndin «a» və «b» yarım-bəndlərində göstərilən hallar üzrə sığorta ödənişləri eyni sığorta müddəti ərzində əvvəllər baş vermiş sığorta hadisəsi(ləri) üzrə həyata keçirilmiş sığorta ödənişləri məbləğində azalmış və Sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqının ödənilməsi yolu ilə bərpa olunmamış sığorta məbləğinin qalıq hissəsindən çox ola bilməz.

12.5. Hazırkı Qaydaların 12.4. «a» bəndinin birinci cümləsi ilə nəzərdə tutulan Sığortaçının öhdəliyinin həddlərinə aid müddəalar rəsmi satış məntəqələrində alınmış təzə (istifadə olunmamış) və alındıqdan sonra 12 ay ərzində sığorta hadisəsi nəticəsində məhv olmuş qurğu və ya avadanlıqlara aid edilmir, və həmin qurğu və ya avadanlıqların məhv olması üzrə sığorta ödənişi sığorta məbləği həcmində həyata keçirilir.

12.6. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi yerdə, sığorta obyektinin bilavasitə sığorta hadisəsinin baş verməsindən əvvəl mövcud olan vəziyyətinə gətirilməsi üçün tələb olunan xərclər bərpa xərcləri kimi başa düşülür.

Aşağıdakılar bərpa xərclərinə daxil edilir:

- Təmir (bərpa) üçün tələb olunan materialların, ehtiyat hissələrinin, detalların, aqreqlərin və avadanlıqların alınması üzrə xərclər;
- təmir işlərinin ödənilməsi üçün tələb olunan xərclər.

12.7. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlıqların tam məhv olması halında Sığortalı (Faydalanan şəxs) onların satış üçün yararlı olan qalıqlarını özündə saxlamaq hüququna malikdir. Bu halda sığorta ödənişi qalıqların dəyəri çıxılmaqla həyata keçirilir. Əgər Sığortalı (Faydalanan şəxs) sığortalanmış qurğu və ya avadanlıqların satış üçün yararlı olan qalıqlarından imtina edərsə, sığorta ödənişi tam məbləğdə (qalıqların dəyəri çıxılmadan) həyata keçirilir. Bu halda Sığortalı (Faydalanan şəxs) qurğu və ya avadanlığın satış üçün yararlı olan qalıqlarına mülkiyyət hüququnu Sığortaçıya və ya Sığortaçı tərəfindən təyin edilmiş şəxsə verməlidir və ya verilməsini təmin etməlidir.

12.8. Tam məhv olma üzrə ödəniş sığorta obyektinin sığorta hadisəsi ilə bağlı olmayan hadisə nəticəsində zədələnməmiş və ya hadisə zamanı sığorta obyektinin üzərində olmayan detalların, mexanizmlərin, qurğuların, cihaz və avadanlıqların dəyəri çıxılmaqla həyata keçirilir.

12.9. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi məqamda sığorta məbləği sığorta obyektinin sığorta dəyərindən az olarsa, bu halda sığorta ödənişinin məbləği sığorta məbləği ilə sığorta dəyərinin nisbətində müvafiq surətdə azaldılır və sığorta ödənişi aşağıda göstərilən düstura müvafiq həyata keçirilir:

$S\ddot{O} = SM / SD \times DZ$ Harada:

S \ddot{O} – Sığorta ödənişi

SM – Sığorta məbləği

SD – qurğu və ya avadanlığın sığorta dəyəri (sığorta hadisəsi baş verdiyi gün onun bazar qiyməti)

DZ – qurğu və ya avadanlığa dəyən zərər

12.10. Əgər sığorta müqaviləsində və/və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş müvafiq Əlavələrdə şərtsiz azadolma, yəni sığorta hadisəsi baş verdiyi halda Sığortaçı tərəfindən ödənilməyən Sığortalının xərclərinin bir hissəsi müəyyən edilmişdirsə, sığorta ödənişi azadolma məbləği(ləri) çıxılmaqla həyata keçirilir.

Azadolma məbləği(ləri), hər bir hadisə üzrə, yalnız hazırkı Qaydalar ilə müəyyən olunmuş qismən sığortahaqqında şərtin tətbiq olunmasından sonra, sığorta ödənişinin məbləğindən aşağıda göstərilən düstura müvafiq çıxılır:

$S\ddot{O} = (SM / SD \times DZ) - Fr$

Harada:

S \ddot{O} – Sığorta ödənişi

SM – Sığorta məbləği

SD – qurğu və ya avadanlığın sığorta dəyəri (sığorta hadisəsi baş verdiyi gün onun bazar qiyməti)

DZ – qurğu və ya avadanlığa dəyən zərər

Fr – Sığorta müqaviləsində və/və ya sığorta müqaviləsinə qəbul edilmiş Əlavələrdə göstərilən azadolma məbləği(ləri)

12.11. Dəymiş zərərin səbəbi və miqdarı Sığortaçının ekspertləri tərəfindən zədələnmiş qurğu və ya avadanlığa baxışın keçirilməsi yolu ilə müəyyən edilir.

12.12. Qismən sığortaşərti ayrılıqda hər əşya və hissə üzrə tətbiq olunur.

12.13. Sığortalı Sığortaçının ekspertləri tərəfindən müəyyən edilmiş zərərin səbəbi və/və ya miqdarı ilə razılaşmadığı halda, o müstəqil ekspertizanın keçirilməsini tələb etmək hüququna malikdir. Ekspertizanın təyin edilməsi və keçirilməsi qaydası hazırkı Qaydaların 19-cu bəndi ilə müəyyən edilir.

12.14. Sığorta obyektinin talan olunması (qaçırılması) halında sığorta ödənişi yalnız aşağıda göstərilən müqavilələrdən birinin bağlanılmasından sonra verilə bilər:

- Sığortaçı və qurğu və ya avadanlığın mülkiyyətçisi arasında bağlanan müqavilə, hansının şərtlərinə müvafiq olaraq qurğu və ya avadanlığın mülkiyyətçisi talan olunmuş (qaçırılmış) sığorta obyektini tapıldığı halda, ona məxsus mülkiyyət hüququnu Sığortaçıya vermək öhdəliyini öz üzərinə götürür;
- Sığortaçı və Sığortalı arasında bağlanan müqavilə, hansının şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortalı talan olunmuş (qaçırılmış) sığorta obyektini tapıldığı halda, aldığı sığorta ödənişini inflyasiyanı nəzərə alaraq Sığortaçıya qaytarmaq öhdəliyini öz üzərinə götürür. Bu halda Sığortaçı sığorta obyektinə talan olunma (qaçırılma) hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərlərin əvəzini hazırkı bölmənin şərtlərinə müvafiq olaraq təmin edir.

12.15. Qurğu və ya avadanlığın talan olunması (qaçırılması) halında, Sığortalının razılığı ilə, sığorta ödənişi Sığortalıya dəyəri sığorta ödənişi məbləğində olan qurğu və ya avadanlığın təqdim olunması/verilməsi yolu ilə həyata keçirilə bilər.

12.16. Qurğu və ya avadanlıq sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində özü hərəkət edə bilmərsə, Sığortaçı qurğu və ya avadanlığı hadisə yerindən təmir mərkəzinə və ya dayanacaqda aparılmasını təşkil edir və bununla bağlı çəkilmiş xərclərin əvəzini ödəyir.

12.17. Sığorta ödənişinin həcmi Sığortalının (Faydalanan şəxsin) üçüncü tərəfdən aldığı məbləğin çıxılmasından sonra, və ya bir neçə sığorta şirkəti ilə sığorta müqavilələrinin bağlandığı halda hazırkı Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin bütün digər sığorta müqavilələri üzrə ümumi sığorta məbləğinin nisbətində müvafiq olaraq, azadolmanın tətbiq olunması şərti ilə müəyyən edilir. Sığortalı belə məbləğlərin alınması barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.

13. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTINA ƏSASLARI

13.1 Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edir:

13.1.1 Bu Qaydaların 11.1-ci bəndinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində Sığortaçının hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasını müəyyənləşdirmək imkanından məhrum olması;

13.1.2 Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, Sığortalının sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

13.1.3 Sığorta müqaviləsi ilə və ya qanunla hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;

13.1.4 Sığortalının sığortalanmış əmlaka dəyən zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımı və

mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

13.1.5 Məlumatların yanlışlığı sığorta müqaviləsi bağlanarkən və ya ona hər-hansı dəyişiklik və ya əlavə edilərkən sığortaçıya məlum olduğu və ya sığortalı yanlış məlumatların verilməsində təqsirli olmadığı halları istisna olmaqla, sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və / və ya dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

13.1.6 Baş vermiş hadisənin sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;

13.1.7 Sığorta haqqının növbəti hər hansı bir hissəsinin müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 gün sonra, bu Qaydaların 8.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş halda isə sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 gün sonra sığorta hadisəsinin baş verməsi halında sığorta haqqının müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;

13.1.8 Baş vermiş sığorta hadisəsi bu Qaydaların 6.1 bəndində qeyd olunan istisna siyahısına düşdükdə;

13.1.9 Sığorta qanunvericilikdə və ya bu Qaydalarda nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

14. VALYUTA BARƏSİNDƏ QEYD-ŞƏRT

14.1 Sığorta məbləği, azadolma məbləği, sığorta haqqı və sığorta ödənişləri xarici valyuta ilə göstəriləndiyi halda da ödənişlər milli valyuta - Azərbaycan manatı ilə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ödəniş gününə olan rəsmi məzənnəsi ilə, yaxud Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq hər hansı xarici valyuta ilə həyata keçirilməlidir.

14.2 Sığorta ödənişinin hesablanması üçün əsas olan sənədlərdəki göstəricilər sığorta müqaviləsinin valyutasından fərqli olaraq Azərbaycan manatı və ya digər valyuta ilə ifadə olunduğu halda, müqavilənin valyutasına çevirmə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müvafiq sənədin tərtib olunduğu günə müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə əsasında aparılır.

15. SİĞORTANIN ƏRAZİSİ

15.1 Bu sığorta, sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədədir.

15.2 Əgər sığorta müqaviləsində sığortanın ərazisi göstərilmişdirsə, yalnız həmin ərazidə baş verən sığorta hadisələrinə sığorta təminatı verilir.

15.3 Sığortanın ərazisi, Sığortaçının bu barədə qabaqcadan xəbərdar edilməsi, yazılı surətdə razılığının alınması və əlavə sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə genişləndirilə bilər.

16. AZADOLMA MƏBLƏĞİ

16.1. Sığorta müqaviləsi ilə şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği müəyyən oluna bilər.

16.2. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə təbiiq olunur

16.3. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılır.

16.4. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.

17. SUBROQASIYA

17.1. Əgər Sığortalı (Faydalanan şəxs) dəymiş zərər üzrə ödənişi zərərin baş verməsində təqsirli olan şəxsdən(lərdən) alıbsa, Sığortaçı yalnız sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğin və üçüncü şəxslər tərəfindən ödənilmiş məbləğin arasında olan fərqi ödəməlidir. Sığortalı (Faydalanan şəxs) üçüncü şəxslər tərəfindən edilmiş və ya edilə biləcək ödənişlər barəsində dərhal Sığortaçıya xəbər verməlidir.

17.2. Sığorta ödənişi həyata keçirildikdən sonra zərərin baş verməsində təqsirli olan şəxsə(lərə) qarşı Sığortalının (Faydalanan şəxsin) zərərin ödənilməsi üzrə tələb hüququ, həyata keçirilmiş sığorta ödənişi məbləğində Sığortaçıya keçir.

17.3. Sığortaçıya keçmiş üçüncü şəxslərə qarşı tələb hüququnun həyata keçirilməsi üçün Sığortalı (Faydalanan şəxs) lazımı tədbirləri görməli və tələb olunan sənədləri Sığortaçıya təqdim etməlidir.

17.4. Əgər Sığortalı (Faydalanan şəxs) Sığortaçı ilə razılaşdırmadan bu hüququndan imtina edərsə və ya bu hüququn həyata keçirilməsi Sığortalının (Faydalanan şəxsin) təqsiri üzündən mümkün olmazsa, Sığortaçı yuxarıda göstərilmiş hərəkətlər nəticəsində ona dəymiş zərər həcmində ödənişin verilməsindən azad olunur. Belə hal Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya (Faydalanan şəxsə) ödəniş verdikdən sonra aşkar olunarsa, Sığortalı (Faydalanan şəxs) Sığortaçıya həmin məbləği qaytarmalıdır.

18. SİĞORTALANMIŞ QURĞU VƏ YA AVADANLIĞIN ÖZGƏNINKİLƏŞDİRİLMƏSİ

18.1.. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlıq özgəninkiləşdirildikdə, Sığortalının (Faydalanan şəxsin) hüquq və vəzifələri əldə edənə keçir.

18.2. Əldə edən və ya özgəninkiləşdirən tərəfindən sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın özgəninkiləşdirilməsi haqqında Sığortaçıya dərhal məlumat verilməlidir. Əldə edən və ya özgəninkiləşdirən bu barədə Sığortaçıya dərhal məlumat vermədikdə, əgər sığorta hadisəsi sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın özgəninkiləşdirildiyi anından iki həftə sonra baş verərsə, Sığortaçı sığorta ödənişi vermək vəzifəsindən azad edilir.

18.3. Sığortaçı sığorta müqaviləsinin ləğvi üçün bir aylıq müddəti gözləməklə əldə edənə sığorta münasibətlərinə xitam vermək hüququna malikdir.

18.4. Əldə edən sığorta müqaviləsinə yalnız dərhal və ya sığortanın cari dövrünün sonuna yaxın ləğv edə bilər. Əgər əldə edən sığortalanmış qurğu və ya avadanlığı əldə etdikdən sonra bir ay ərzində müqaviləni ləğv etmək hüququndan istifadə etməzsə, bu hüququ itirir, əldə edən sığortadan xəbərdar olmadıqda isə ləğvetmə hüququ əldə edənin sığorta münasibətlərindən xəbər tutduğu andan bir ay keçənədək qüvvədə qalır.

18.5. Əgər sığorta müqaviləsinə bu maddənin qaydaları əsasında xitam verilmişdirsə, özgəninkiləşdirən Sığortaçıya sığorta haqqı ödəməlidir, lakin bu haqq onun sığorta dövrü ərzində, müqavilənin ləğvi məqamı da daxil olmaqla, ödəməli olduğundan artıq olmamalıdır; bu halda əldə edən sığorta haqqının ödənilməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

18.6. Sığortaçı sığortalanmış qurğu və ya avadanlığı özgəninkiləşdirilməsi ilə bağlı baş vermiş dəyişikliklərlə əlaqədar olaraq riskin qiymətləndirilməsi üçün zəruri olan məlumatları əldə edəndən tələb edə bilər və bu cür dəyişikliklər riskin artmasına səbəb olduqda Sığortaçı əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb edə bilər.

18.7. Sığortalanmış qurğu və ya avadanlığın özgəninkiləşdirilməsi ilə əlaqədar Sığortaçı sığorta müqaviləsinə müvafiq dəyişikliklər edir.

19. EKSPERTİZA

19.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsindən sonra dəymiş zərər üzrə fikir ayrılığı mövcud olduqda Sığortaçı ilə Sığortalı zərərin müəyyənləşdirilməsini ekspertlərə həvalə edə bilərlər. Bu halda ekspertlərin rəyi məcburi hesab olunur. Sığortaçı sığorta ödənişinin məbləğini bu rəy əsasında hesablayır. Qarşılıqlı razılıq əsasında zərərin baş verməsi səbəbinin və şəraitinin və/və ya sığorta ödənişi məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə də ekspertiza təyin edilə bilər. Həm Sığortalı həm də Sığortaçı əks tərəfə müvafiq bildirişi göndərməklə, ekspertizanın birtərəfli qaydada keçirilməsini tələb edə bilər.

19.2. Ekspertizanın keçirilməsi zamanı aşağıdakı qaydalara riayət olunmalıdır:

a) Sığortaçı və Sığortalı əks tərəfin rəqibləri, iş partnyorları və ya ailə üzvləri olan şəxsləri və əks tərəfin rəqiblərinə, iş partnyorlarına çalışan və ya onlarla bu kimi digər əlaqələrdə olan şəxsləri ekspert qismində cəlb edə bilməzlər;

b) Əgər bir tərəf əks tərəfin təyin etdiyi ekspertin rəyi ilə razı deyilsə, o, təkrar ekspertizanın keçirilməsini və ya mübahisənin məhkəmə qaydasında həll olunmasını tələb edə bilər;

c) Müstəqil ekspertizanın keçirilməsi üzrə xərcləri onun keçirilməsini tələb etmiş tərəf ödəyir. Ekspertizanın keçirilməsi tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında təyin edilibsə və sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa xərclər tərəflər arasında bərabər bölüşdürülür.

20. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

20.1. Qanunvericiliyə və bu Qaydalara zidd olmamaq şərti ilə sığorta müqaviləsində və sığorta şəhadətnaməsində digər şərtlər də nəzərdə tutula bilər.

21. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN ŞƏRTLƏRİNİN YERİNƏ YETİRİLMƏMƏSİNƏ VƏ YA LAZIMI QAYDADA YERİNƏ YETİRİLMƏMƏSİNƏ GÖRƏ TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ

21.1. Sığorta müqaviləsinin şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımı qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər bir-birləri qarşısında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş məsuliyyət daşıyırlar.

22. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQLARIN ÇATDIRILMASI

22.1. Müqavilə tərəfləri bir birinə yolladığı bildiriş və xəbərdarlıqlara dair aşağıdakı tələblərə riayət etməlidir:

a) Müqaviləyə müvafiq olaraq göndərilən hər hansı məlumat, bildiriş, xəbərdarlıq və ya razılıq yazılı şəkildə tərtib olunmalı və şəxsən, qabaqcadan ödənilmiş poçt və ya kuryer (çatdırma barədə bildiriş ilə), faks və ya teleks vasitəsi ilə müqavilədə göstərilmiş ünvanlara göndərilməlidir.

b) Tərəflərin ünvanları dəyişdiyi halda onlar bir-birinə bu barədə əvvəlcədən məlumat göndərməlidir. Əgər sığorta müqaviləsi üzrə tərəf digər tərəfin ünvanının dəyişməsi barədə məlumatlandırılmayıbsa, keçmiş ünvana göndərilən bütün bildiriş və xəbərdarlıqlar keçmiş ünvana çatdırıldığı andan qəbul olunmuş hesab olunurlar.

23. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ QAYDASI

23.1. Sığorta müqaviləsi ilə bağlı bütün məsələlər, o cümlədən tərəflər arasında yaranan fikir ayrılığı və mübahisələr bir qayda olaraq danışıqlar yolu ilə həll edilir. Əgər danışıqlar yolu ilə nəticə əldə edilməzsə, fikir ayrılıqları və mübahisələr barədə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasına və/və ya Azərbaycan Respublikasının məhkəmələrinə müraciət oluna bilər.